שבועת העדות פרק רביעי שבועות לא.

קולר. שלשלת העון: ורואה וכוס. וכנו המליף: **איני מבדה.** משקר: **וקוס הפס.** ושיהא סבור בעל דין שאתה בא להעיד ויודה אמת: **ואגלגל עליו שבועה.** שאינו מודה לי במקצת ותשביענו על ידי גלגול **או שבועת קרקעות** שאין נשבעין עליהן אלא על ידי גלגול: **שלא יהא אחד בעל דין ושנים עדים.** והם בעלי דין: **לבוש כמותו.** שלא תגרוס לנו ליטול לך פיס או יסתמנו דברי שבגגדך מפני תשיבותך ואמר איך יאמינו בי בית דין על אדם חשוב כזה: **מדבר שקר תרחק.** וכיון שאתה מריבו מקומה מעמיד זה את שקרו: **שומוקייכו.** כמין אנפיליאות חשובים קלגו"ש בלעז": **לא תשא.** אזהרה למקבל: **קרי ביה לא תשיא.** אזהרה לבעל דין: **שמע שוא.** שהמטעים דבריו שלא בפני בעל דינו אינו בוש מדברי שקר: **ואשר לא טוב עשה.** פשוט זה בספר יחזקאל: **זה הבא בהרשאה.** כשעושה בשביל שהוא אלם ובעל טענות שמתעבר על ריב לא לו אבל כשעורת להביא לאחיו מעומתו שאין אחיו מבירו יכול לעורה מלוה קעניד: **ורבנן הוא דפסלוהו.** ואף על גב דאמר לקמן (דף לב:) הכל מודים בעד מיתה דחייב משום דרבנן אבשרה אזלינן בתר דרבנן בתר תרוייהו אזלינן לחייבו דהתם כיון דמדרבנן מועלת עדותו הרי יש כאן הפסד ממון במה שלא העיד והכא אע"ג דמדרבנן לא מהני עדותו מידי כיון דמדאורייתא מהני מיחייב:

ורואה זכות לעני שלא ישתוק. בפ"ק דסנהדרין (דף ו:) נפקא לן מלא תגורו וכן דרך [הש"ס] בכמה דוכתי:

שלא אתחייב לו שבועה **ולא** יגלגל עלי שבועה ממקום אחר. ואם תאמר למה יהא מגלגול שבועה יותר משבועה זאת שעתה מוכנו וי"ל כגון שאין לו כדי לפרוע כל מה שיגלגל עליו כגון שחייב לו הרבה ממקום אחר וסבר אכפור גם זה ותשתמיטנא עד דליהוו לי זוזי כגנב כל החוב ופרענא ליה:

שלא ישמע דברי בעל דין. בפ"ק דסנהדרין (דף ז:) מפיק ליה משמוע בין לחיכם: **זה הבא בהרשאה.** כשעושה בשביל שהוא אלם ובעל טענות שמתעבר על ריב לא לו אבל כשעורת להביא לאחיו מעומתו שאין אחיו מבירו יכול לעורה מלוה קעניד: **ורבנן הוא דפסלוהו.** ואף על גב דאמר לקמן (דף לב:) הכל מודים בעד מיתה דחייב משום דרבנן אבשרה אזלינן בתר דרבנן בתר תרוייהו אזלינן לחייבו דהתם כיון דמדרבנן מועלת עדותו הרי יש כאן הפסד ממון במה שלא העיד והכא אע"ג דמדרבנן לא מהני עדותו מידי כיון דמדאורייתא מהני מיחייב:

קולר תלוי בצואר עדים תלמוד לומר מדבר שקר תרחק (סימן תלת"א תלמי"ד ותל"ת בעל"י חו"ב סמרטו"ט שומ"ע ומטע"ם) [א]מנין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחוב לעשיר מנין שלא ישתוק תלמוד לומר [ב]מדבר שקר תרחק [ג]מנין לתלמיד שרואה את רבו שטועה בדין שלא יאמר אמתין לו עד שיגמרנו ואסתרנו ואבננו משלי כדי שיקרא הדין על שמי ת"ל מדבר שקר תרחק [ד]מנין לתלמיד שאמר לו רבו יודע אתה בי שאם נותנין לי מאה מנה איני מבדה מנה יש לי אצל פלוני ואין לי עליו אלא עד אחד מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק האי מדבר שקר תרחק נפקא הא ודאי שקורי קא משקר ורחמנא אמר [ה]לא תענה ברעך עד שקר אלא [ו]כגון דאמר ליה ודאי חד סהדא אית לי ותא אתה קום התם ולא תימא ולא מידי דהא לא מפקת מפומך שקרא אפי' הכי אסור משום שנאמר מדבר שקר תרחק [ז]מנין לנושה בחבירו מנה שלא יאמר אטעננו במאתים כדי שיודה לי במנה ויתחייב לי שבועה ואגלגל עליו שבועה ממקום אחר תלמוד לומר מדבר שקר תרחק [ח]מנין לנושה בחבירו מנה וטענו מאתים שלא יאמר אכפרנו בב"ד ואודה לו חוץ לבית דין כדי שלא אתחייב לו שבועה ולא יגלגל עלי שבועה ממקום אחר תלמוד לומר מדבר שקר תרחק [ט]מנין לשלשה שנושין מנה באחד שלא יהא אחד בעל דין ושנים עדים כדי שיוציאו מנה ויחלוקו ת"ל מדבר שקר תרחק [י]מנין לשנים שבאו לדין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש אצטלא בת מאה מנה שאין דנין ביניהן עד שיהיה מלבושן שוה. וכן הדיין שאינו רשאי לשמוע דברי בעל דין עד שיבא חברו. הני כולהו אסמכינהו רבנן כל חד וחד מייניהו אהאי קרא מדבר שקר תרחק; מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבוא חברו ת"ל מדבר שקר תרחק. רב כהנא מתני בדיין לא תשא שמע שוא. ובגירון מלא תשיא: ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו. רב אמר זה הבא בהרשאה ושמואל אמר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין

קולר. שלשלת העון: **ורואה וכוס.** וכנו המליף: **איני מבדה.** משקר: **וקוס הפס.** ושיהא סבור בעל דין שאתה בא להעיד ויודה אמת: **ואגלגל עליו שבועה.** שאינו מודה לי במקצת ותשביענו על ידי גלגול **או שבועת קרקעות** שאין נשבעין עליהן אלא על ידי גלגול: **שלא יהא אחד בעל דין ושנים עדים.** והם בעלי דין: **לבוש כמותו.** שלא תגרוס לנו ליטול לך פיס או יסתמנו דברי שבגגדך מפני תשיבותך ואמר איך יאמינו בי בית דין על אדם חשוב כזה: **מדבר שקר תרחק.** וכיון שאתה מריבו מקומה מעמיד זה את שקרו: **שומוקייכו.** כמין אנפיליאות חשובים קלגו"ש בלעז": **לא תשא.** אזהרה למקבל: **קרי ביה לא תשיא.** אזהרה לבעל דין: **שמע שוא.** שהמטעים דבריו שלא בפני בעל דינו אינו בוש מדברי שקר: **ואשר לא טוב עשה.** פשוט זה בספר יחזקאל: **זה הבא בהרשאה.** ומתעבר על ריב לא לו ושמא הרלשון גוש לו ונוח לפסרה יותר מזה שאינו יכול לעשות פסרה בממון אמרים: **שם עליה עסיקין.** עוררין כמו (בראשית כו) כי התעשקו עמו שמערערין על המחזיק בה וזה בא וקונה אותה ונוטה על חזקו שהוא אינו זרוע: **למעוטי מלך.** דתנן סנהדרין (דף יח.) לא מעיד ולא מעידין אותו: **משחק בקוביא.** בעירנון [ז]והמלאה שקורין פרמיל"ה: **כל שכן מלך.** דמדאורייתא לא חזי לכתיב (דברים יז) שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך[ח] והכא להעיד צריך לעמוד לפני הדיין כדאמרן לעיל (דף ג.) ודרך בזיון הוא לו: **אבל משחק בקוביא מדאורייתא חזי.** שלא פסלה תורה אלא עד תמם שנוטל בחזקה כמו (שופטים ט) ויגזלו את כל העובר[ט] דבעלי שכם ורבנן גזרו ביה ועשוהו גזלן מדבריהם ואמרו אמקמתא היא ולא קנא וכיון דמדאורייתא חזי חיילא עליה שבועה. ורב אחא סבר הואיל וסוף סוף אי מסהיד לא מקבלינן ליה לא קרינן ביה והוא עד: **כדון מינה ומינה כדון מינה ואוקי באתרה עליני.** פרשה שלמדה דבר מחבירתה בגזירה שוה אם תעמיד אותו דבר בזו בתורת מה שהיה עומד במקום שלמדתו מסם דהואיל ולמדתו ממנו על כרחך ממנו תחזור ותלמדנו לכל משפטו. או דון מינה ואוקי באתרה כלומר לאחר שלמדתו מסם והבאתו לכאן העמידהו כאן בתורת שאר דברים המפורשים כאן. והשתא מפרש לה ואזיל: **ר' מאיר סבר דון מינה ומינה.** לקמן (דף לד.) יליפינן שבועת העדות בגזירה שוה דתחטא (ויקרא ה) מחטא (שם) משבועת הפקדון למושבע מפי עצמו דכתיבא בשבועת הפקדון ולא כתיבא בשבועת העדות: **דון מינה.** מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב דכתיב (ויקרא ה) אשר ישבע עליו אף עדות מפי עצמו חייב ומינה מה פקדון אפי' שלא בב"ד להא ונשבע על שקר כן בעדות דין כן שלא בעדות דין משמע: **אף כעדות.** אע"ג דמושבע מפי אחרים האמור בשבועת העדות אינו אלא בב"ד כדאמרינן לקמן בשמעתא מפי עצמו דילפינן מפקדון אפילו שלא בעדות דין ומייתינן ליה הכא כי התם: **ורבנן סברי דון מינה.** מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב אף עדות מושבע מפי עצמו חייב: **ואוקי באתרה.** כלומר לאחר שהבאתו לכאן שבועת העדות העמידהו כמשפט המפורש בשבועת העדות מה מושבע מפי אחרים האמור בשבועת העדות אינו אלא בעדות דין אף מפי עצמו שהבאתא לה ממקום אחר אינו אלא בעדות דין: אמר

אמר

שיקנה מריבות לעצמו: ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד למעוטי מאי. רב אסא אמר למעוטי מלך. אבל משחק בקוביא מדאורייתא מחזא חזי. ורבנן הוא דפסלוהו. רב אחא בר יעקב אמר בקוביא וכל שכן מלך: ותכ"א בין מפי עצמו בין מפי אחרים אין חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד ואמרו (רבי) ר' מאיר סבר דון מינה ומינה. כלומר למדינן שבועת העדות ונפש כי תחטא משבועת הפקדון. מה פקדון מפי עצמו חייב שנאמר וכחש בעמתו בפקדון. אף עדות נשבע מפי עצמו חייב. ומינה מה פקדון בין ב"ד בין שלא בב"ד אם כחש בעמיתו חייב אף שבועת העדות כן. והני מילי בנשבע מפי עצמו. אבל כנשבע מפי אחרים אינם חייבים עד שיכפרו בב"ד. וחכמים סברי דון מינה ואוקי באתרה מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב שנאמר וכחש. אף שבועת העדות נשבע מפי עצמו (חייב) ואוקי באתרה מה מושבע מפי אחרים בשבועת העדות אינו חייב אלא בב"ד שנאמר ושמעה קול אלה והוא עד אם לא יגיד. [ט] (אלא) כפר בו במקום שמתקיימת ההגדה חייב אף מושבע מפי עצמו בב"ד אין שלא בב"ד לא.

ט) נ"ל אלמא דזוקא אם כפר בו בתקום וכו'.

מסורת הש"ס

א) סנהדרין דף ו: פ"ש, ב) נ"ל ומעין וכן בכל הפתור. כש"ל. ג) סנהדרין דף ז:, ד) נער' תוס' כ"מ יד. ד"ה ירלפון. ה) יומא עד:, ו) נימות עה: בכא קמא כה: סנהדרין פה: זבחים לח: מנחות סב. קו. חולין קכ: נדה מג:). ז) כש"ל לשון שהמרו זה פס זה דהלא נכנת לח.). ח) [סנהדרין כב.]. ט) נ"ל אשר יעבור.

תורה אור השלם

1. מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע:
שמות כג ז
2. לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה ברעך עד שקר:
שמות כ יב
3. לא תשא את שם יי אלהיך לשוא כי לא ינקה יי את אשר ישא את שמו לשוא:
שמות כ ו
4. אביו כי עשק עשק גזל גזל אח ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו והנה מת בעונו:
יחזקאל יח יח

מוסף רש"י

לתלמיד שיושב לפני רבו. וכל דין לפני רבו ולא לפניו ולא תלמיד זכות לעני וחובה לעשיר ורבי עוסקה כדין. מנין שלא יחלוק כבוד לרבו ריפתוק (סנהדרין ו: ע"ש). **שלא ישמע דברי בעל דין** בר'. שמקבל דברי שקר כדברי אמת, לפי שאין מכחישן, ומכיון שלב הדיין טעה לו לאמת שוב אין לבו מהפך מכות הפני כל כך (שם. ע"ש). **לאפוקי מאי.** אלא הנן כמתני' בהדיא, הא מנא ליה רשא נוהגת בנשים ולא בנכסים, ברחוקים ולא בקרובים, בנשרין ולא בפטולין (יומא עד.). **משחק בקוביא.** בעירנון, דהוי גזלן מדרבנן ופסול לעדות (שם). **מדאורייתא מחזא חזי.** דלא הוי גזלן דאורייתא אלא שנוטל מידו, כמו (ש"ב כג) ויגזול את החנית מיד המצרי כך מפרש בכ"ק (עם יומא שם). **דון מינה ומינה.** כל דבר שאתה למד מחבירו בגזירה שוה לו בהיקש, הוי למד ממנו בכל דבריו (זבחים צא. וכעי"ז יבמות עח. ב"ק כה. סנהדרין עה. וחולין קכ.). **דון מינה ואוקי באתרה.** למלי דלריכי נמרינן, למלי דלא לריכן מוקמינן בלתרה (יבמות עח.) דין עיקר הדבר ללמדו מחבירו אבל לשאר דברי שאתה מולא דינו מפורש בו ואתה יכול ללמוד ולייב ובוא דבר מדבר מחבירו, העמידנו במקומו ואל תשוהו לחבירו (סנהדרין עה. וכעי"ז זבחים צא. וחולין קכ.).

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פכ"ב מהל' סנהדרין הל' ב סמג עשין קז טוש"ע מ"מ סי' ע סעיף ז:
כד ב מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ח:
בה ג ד מיי' פי"ז מהל' עדות הל' ה והלכה ו סמג לאין כח טוש"ע מ"מ סי' כח סעיף ג ה הגהה:
בו ה ו ז מיי' שם פי"ז מהל' טוען הל' ט והלכה י סמג עשין קז:
בז ח מיי' פכ"ח מהל' סנהדרין הל' ב סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ח סעיף ט:
בח ט י מיי' שם הל' ז סמג לאין כח טוש"ע שם ס"ה:
בט כ מיי' פ"ג מהל' שלוחים הל' ה ופיין בכ"מ טוש"ע מ"מ סי' קכג סעיף טו:
ל ל מ מיי' פ"י מהל' שבועות הל' ח סמג לאין רמח:

לעזי רש"י

קלצונ"ש. נעלים קלוח. פרמיל"ה [פרימלי"א]. הימור.

רבינו חננאל

וכן תלמיד שראה זכות לעני (או) חובה לעשיר שלא ישתוק. וכן תלמיד שראה רבו ששוטה בדין שלא יניחנו עד שיגמר הדין ואח"כ יחזירנו על שמו. וכן תלמיד שאמר לו רבו הלא ברי לך שאיני משקר ועכשיו אני נושה לפלוני מנה וכופר בו בוא עמי כדי שתראה כי להעיד באתה ולא תאמר כלום שאסור לעשות כן. וכן ג' שנושים באחד מנה שלא יעשו שנים מהן עדים ואחד בעל דין. וכן הנושה בחברו מנה שלא יטענו מאתים כדי שיודה לו במנה ויגלגל עליו שבועה גם בדברים אחרים. וכן מי שנושין בו מנה וטוענין בו מאתים שלא יכפרנו גם במנה שנושה בו כדי שלא יגלגלו עליו שבועה. וכן לשנים שבאו לפני הדיין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש אצטלא בת מאה מנה שאין דנין ביניהן עד שיהיה מלבושן שוה. וכן הדיין שאינו רשאי לשמוע דברי בעל דין עד שיבא חברו. הני כולהו אסמכינהו רבנן כל חד וחד מייניהו אהאי קרא מדבר שקר תרחק; מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבוא חברו ת"ל מדבר שקר תרחק. רב כהנא מתני בדיין לא תשא שמע שוא. ובגירון מלא תשיא: ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו. רב אמר זה הבא בהרשאה ושמואל אמר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com